

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kanta- ja Päijät-Hämeen luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kysely

Evon uusi aika -hankkeen ja Metsähallituksen luontopalveluiden kanssa yhteistyössä toteutettu kysely Kanta- ja Päijät-Hämeen toimijoille. Kysely on analysoitu sisällönanalyysia mukaillen.

Suvi Kortessalmi 24.8.2023

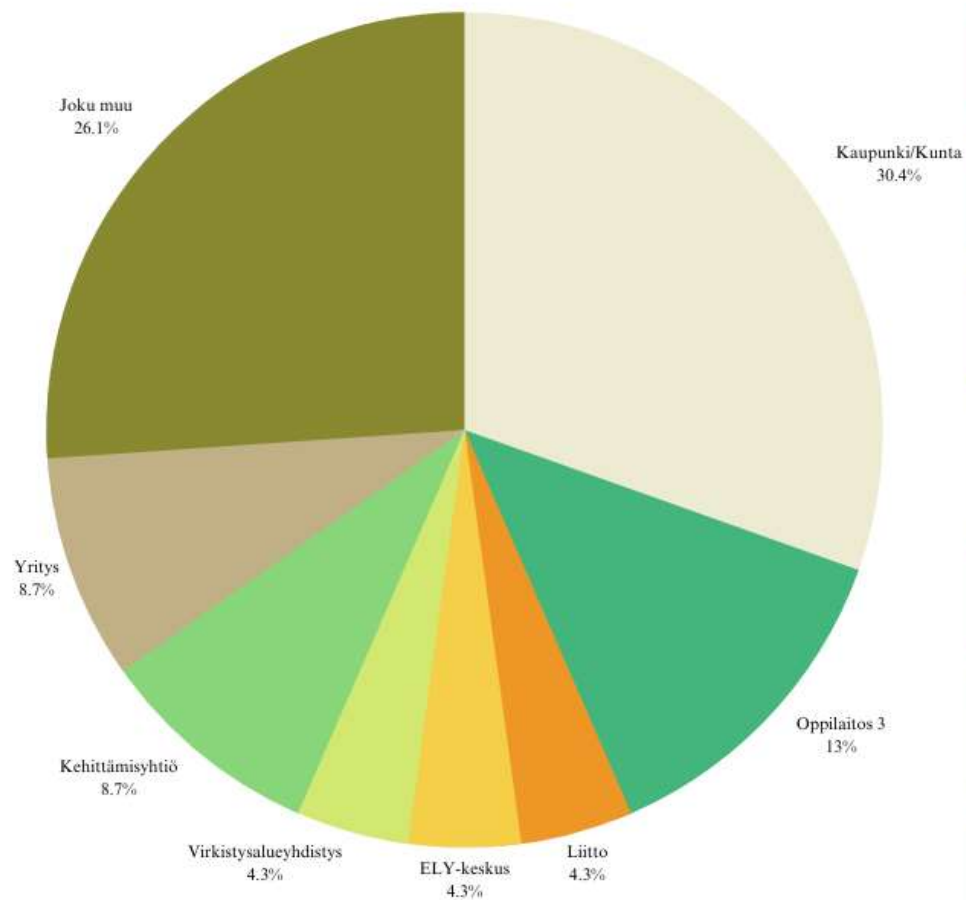
Johdanto

- Kestävän luontomatkailun merkitys on kasvanut huomattavasti viime vuosina, kun ympäristötietoisuus ja luontokokemusten arvostus ovat nousseet keskeisiksi tekijöiksi matkailijoiden valinnoissa.
- Ajankohtaisina teemoina nyky-yhteiskunnassa korostuvat kestävän kehityksen periaatteet, luonnon tuottamat ekosysteemipalvelut, monipuoliset mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen sekä luonnon myönteiset vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen.
- Kanta- ja Päijät-Hämeen alue tarjoaa runsaasti potentiaalia luontovirkistykselle ja matkailulle, mutta alueella ei toistaiseksi ole ollut kokonaisvaltaista toimijaverkostoa, joka systemaattisesti edistäisi näitä tavoitteita.
- Evon uusi aika -hanke yhteistyössä Metsähallituksen Luontopalveluiden kanssa toteutti kyselyn alueen luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun toimijoille. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, olisiko toimijoiden keskuudessa tarvetta ja halukkuutta muodostaa verkosto, joka koordinoisi ja edistäisi kestävästä luontomatkailusta Kanta- ja Päijät-Hämeen alueella.
- Kyselyssä keskityttiin kartoittamaan niitä keskeisiä kehittämiskohteita ja haasteita, joita alueen luontomatkailun ja virkistyskäytön parissa toimivat tahot ovat havainneet.

Kyselyn taustat

- Evon uusi aika -hankkeen ja Metsähallituksen luontopalveluiden kanssa yhteistyössä kysely, jonka tavoitteena oli kartoittaa Kanta- ja Päijät-Hämeen luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun nykytilaa sekä mahdollisia tulevia kehityssuuntia. Kysely toteutettiin alkukesästä 2023.
- Kyselyn avulla haluttiin saada selkeä kuva siitä, miten alueen luontokohteita tällä hetkellä hyödynnetään virkistyskäytössä ja luontomatkailussa, millaisia palveluita ja aktiviteetteja on tarjolla, ja mitkä asiat mahdollisesti rajoittavat tai edistävät alueen luontomatkailua ja virkistyskäyttöä.
- Kyselyyn vastasi yhteensä 23 eri luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun toimijaa Kanta- ja Päijät-Hämeestä eri toimialoilta.

Toimiala

n: 23

KAUPUNKI/KUNTA (7)

Asikkala, Jokioinen, Kärkölä, Loppi, Hattula, Janakkala, Hollola

OPPILAITOS (3)

HAMK, LAB-ammattikorkeakoulu (TKI), Hämeen ammatti-instituutti

LIITTO (1)

Päijät-Hämeen liitto

ELY-KESKUS (1)

Hämeen ELY-keskus

VIKISTYALUEYHDISTYS (1)

Hämeen Virkistysalueyhdistys

KEHITTÄMISYHTIÖ (2)

Linnan Kehitys, Forssan Yrityskehitys Oy / matkailu

YRITYS (2)

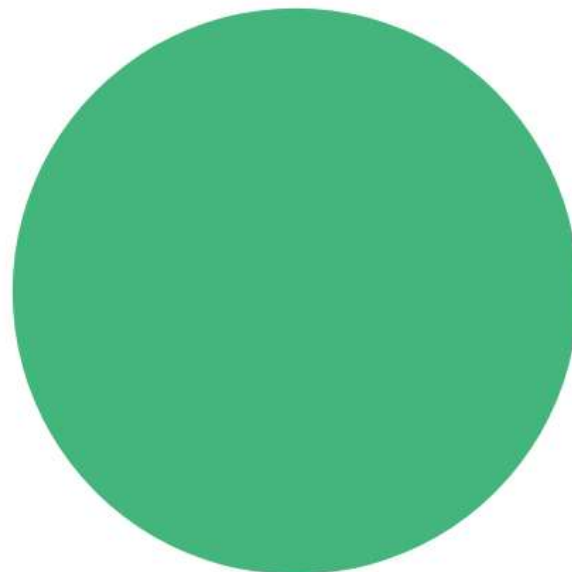
Centerfield Team Finland Oy, Kuikanhuuto tmi

JOKU MUU (6)

Päijänne-Leader ry, Päijät-Hämeen hyvinvointialue, Maakuntaliitto: Hämeen liitto, Hämeen Setlementti ry, Tiirismaan Latu ry, Lahti Region / Salpausselkä GP-alueen retkikohteiden inventointihanke

Verkoston tarpeellisuus

- Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun toimijoiden yhteisen verkoston tarpeellisuus nousi esiin merkittävänä kyselyn tavoitteena. Kaikki kyselyyn vastanneet ovat yksimielisiä siitä, että tällainen verkosto olisi alueella tarpeellinen.
- Vastaajien perustelut verkoston tarpeellisuudelle olivat moninaiset, mutta useimmin toistuvina teemoina korostuivat yhteistyön merkitys, alueen hyödyntämättömän potentiaalin tunnistaminen ja kehittäminen sekä tiedonvälityksen keskeinen rooli.

Kyllä
100%

YHTEISTYÖN TÄRKEYS

Toimijoiden välinen yhteistyö tarpeellista mm. alan kehittymisen kannalta. Yhteiset tavoitteet helpompi hahmottaa ja viedä tehokkaasti eteenpäin. Yhteiset mainokset, reitit, ohjelmapalvelutarjonta ja niiden suunnittelu.

ALUEEN POTENTIAALI

Alueella nähdään suuri hyödyntämätön potentiaali. Luontomatkailun monipuolista toimintaa. Reittien yhdistämistä/uusia reittejä. Verkosto nähdään ratkaisuna alueen potentiaalin esille tuontiin.

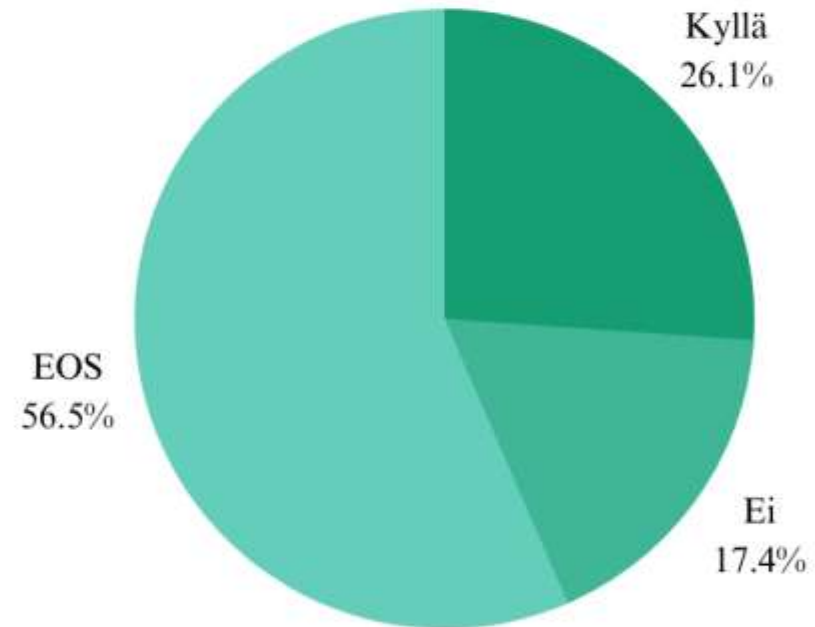
TIEDONVÄLITYS

Hyvien käytäntöjen jakaminen ja oppiminen muilta. Kokonaisuudesta ajalla pysyminen. Käyttäjien ääni paremmin kuuluviin. Tiedonvälitys korostuu markkinoinnissa, edunvalvonnassa ja tuotteistuksessa. Vastuullisen luonnossa liikkumisen puolesta. Toimiva tiedonvälitys tukee sujuvaa yhteistyötä

Koollekutsujan rooli

- Verkostoa varten ehdotettiin vuosittaista kiertävää koollekutsujan roolia, jossa ensimmäisenä toimisi Metsähallitus.
- Toiminnan käynnistyttyä löytyisi varmasti lisää koollekutsuja roolista kiinnostuneita, sillä tällä hetkellä niin moni ei osannut vielä sanoa.

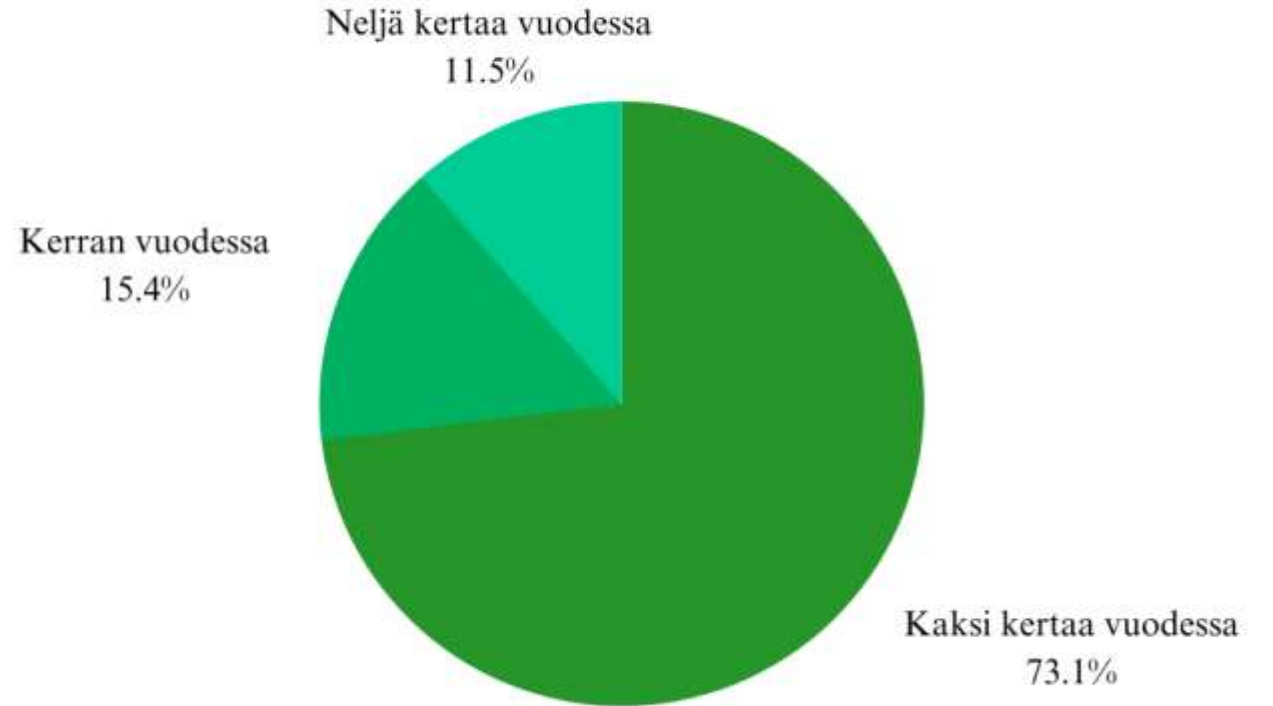
Verkoston koollekutsujan rooli tulevaisuudessa?

Verkoston kokoontumistiheys

- Kokoontumistiheyden osalta hieman yli 70 % vastaajista eli 16 vastaajaa piti kahta kokoontumiskertaa vuodessa sopivana.
- Kokoontumistiheyden on oltava joustava ja otettava huomioon eri toimijoiden kalenterit ja sesonkivaihtelut.

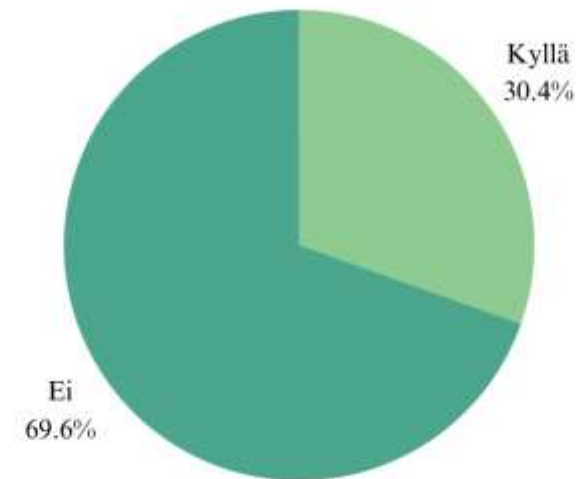
Kuinka usein verkoston tulisi kokoontua?

Verkoston alaryhmät

- Verkoston sisäiset alaryhmät eivät saaneet enemmistön vastaajien kannatusta, sillä noin 70 % vastaajista katsoi alaryhmien olevan tarpeettomia.
- Pelko siitä, että alaryhmät saattaisivat hankaloittaa tiedonkulkua ja yhteistyötä, oli yksi pääasiallisista syistä alaryhmiä vastaan.
- Huolimatta tästä seitsemän vastaajaa ilmaisi avoimuutensa alaryhmien suhteen, mikäli niiden tarpeellisuus koetaan.
- Esimerkiksi alaryhmiä voitaisiin muodostaa esteettömien palveluiden käyttäjille tai omatoimiselle ympärivuotiselle matkailulle.

Verkoston alaryhmien tarpeellisuus?

Edistettävät asiat verkostossa

- Vastaajille tarjottiin mahdollisuutta valita kolme tärkeintä kohdetta, joita verkoston tulisi edistää.
- Vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti eri vaihtoehtojen kesken, mutta eniten kannatusta keräsi viestintä ja tiedonvälitys. Huomion arvoista on kuitenkin, että yhteistyö oppilaitosten kanssa ei saanut ollenkaan kannatusta.
- Tulosten perusteella voidaan päätellä, että verkoston jäsenet näkevät viestinnän ja tiedonvälityksen erityisen tärkeinä kehittämiskohteina. Yhteishankkeet ja eri teemojen yhteinen tavoitteellinen kehittäminen ovat myös saaneet merkittävää kannatusta, mikä korostaa yhteistyön ja yhdessä suunnittelun tärkeyttä verkostossa.

Mitä osa-alueita verkoston tulisi edistää?

Uusia kävijäkohderyhmiä

- Kävijäkohderyhmien tunnistaminen auttaa kehittämään alueen palveluita ja infrastruktuuria vastaamaan eri käyttäjäryhmien tarpeisiin ja odotuksiin.
- Kanta- ja Päijät-Hämeen kävijäkohderyhmiä kartoittaessa vastaajia pyydettiin vapaasti kertomaan, minkälaisia uusia kävijäkohderyhmiä alueille voisi löytää. Vastausten perusteella nousi kuusi eri kävijäkohderyhmää, jotka ovat:
 1. Esteettömiä palveluita tarvitsevat
 2. Helposti saavutettavaa retkeilyä arvostavat
 3. Talviretkeilijät
 4. Urheiluaktiviteetteja harrastavat
 5. Kansainväliset matkailijat
 6. Matkailijat isommista lähikaupungeista

Liike- ja yritystoiminta luontokohteille

- Kyselyn avulla selvitettiin, millaista liike- ja yritystoimintaa sekä kehittämistä Kanta- ja Päijät-Hämeen luontokohteissa toivotaan.
- Vastauksista nousi esiin viisi keskeistä kategoriaa:
 1. **Ohjelmapalvelut:** opastetut luontokierrokset, aktiviteettien ohjaus ja retkipaketit majoituksineen eri kävijäryhmille, voivat lisätä kävijöiden kiinnostusta aluetta kohtaan ja tarjota unohtumattomia kokemuksia
 2. **Välinevuokraus:** Laadukkaiden vuokravälineiden, kuten kajakkien, maastopyörien ja lumikenkien tarjoaminen mahdollistaa eri vuodenaikojen ja reittien tutkimisen.
 3. **Majoituspalvelut:** Uudenlaiset majoitusvaihtoehdot, kuten zerocabin- tai glamping-tyyliset majoitukset, voivat tuoda vaihtelua perinteisiin vaihtoehtoihin.
 4. **Ruokapalvelut:** Ravintolat, kahvilat ja piknik-alueet tarjoavat erilaisia vaihtoehtoja ateriointiin luonnon äärellä. Paikallisten raaka-aineiden käyttö ja perinteisten makujen esille tuominen ovat tärkeitä
 5. **Saavutettavuutta ja selkeitä reittejä kehittävät toimenpiteet:** Esteettömät polut, merkinnät ja kartat auttavat kävijöitä liikkumaan vaivattomasti ja turvallisesti luontokohteissa. Parannettu saavutettavuus, kuten esteettömät reitit ja selkeät parkkipaikat, tekevät alueesta houkuttelevan erilaisille matkailijoille.

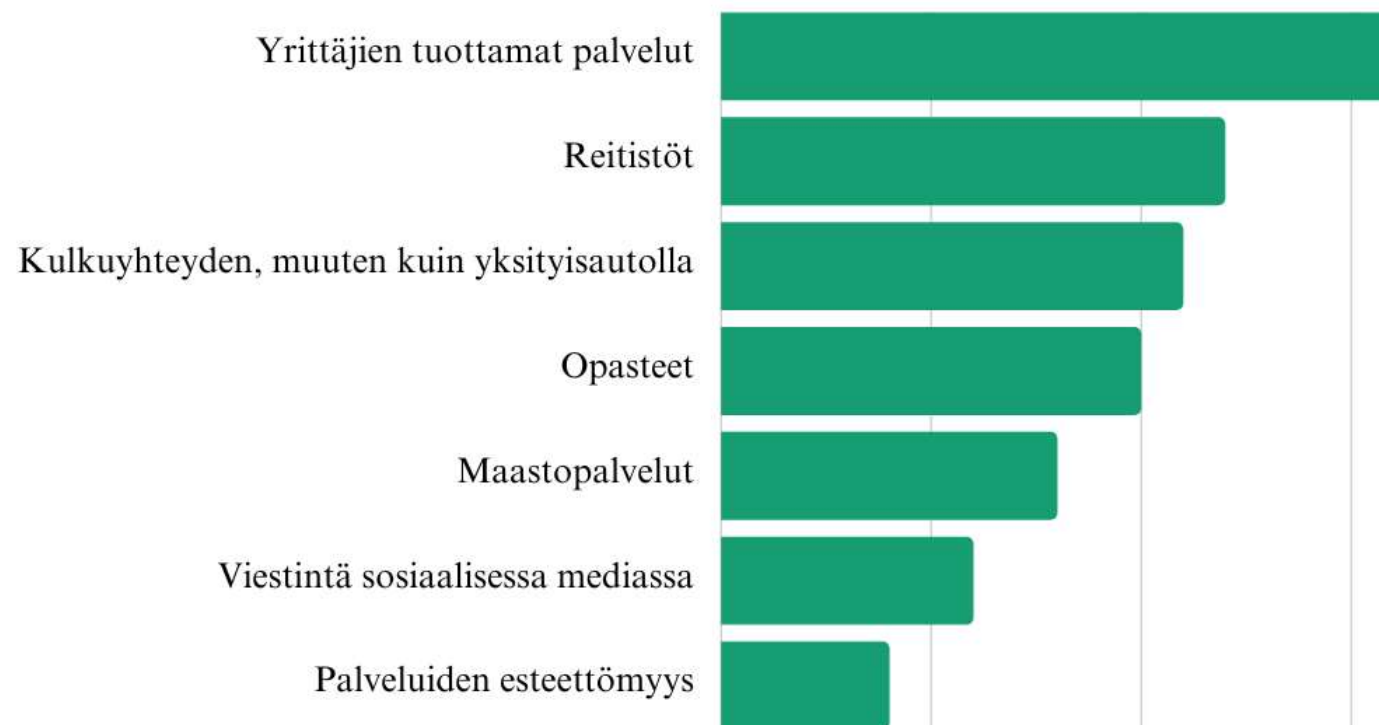
Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistäminen Kanta- ja Päijät-Hämeessä

- Alueella toteutetaan laajamittaista ja monipuolista kehitystyötä luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseksi. Organisaatiot ovat sitoutuneet kehittämään alueen luontokohteita ja niiden palveluita eri tavoin.
- Vastausten pohjalta toimenpiteet luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämiseksi on kategorioitu viiteen eri ryhmään.
 1. **Hankkeet ja kehittämistoimenpiteet:** Useilla organisaatioissa on käynnissä luontomatkailuhankkeita, hankkeiden tavoitteena on parantaa luontokohteiden palveluita ja tarjontaa.
 2. **Reittien ja palveluiden kehittäminen:** Reittien opastamisen, merkitsemisen sekä retkikohteiden, kuten tulipaikkojen ja näköalapaikkojen rakentaminen ja ylläpito.
 3. **Viestintä ja tiedonvälitys:** Organisaatiot pyrkivät jatkuvasti lisäämään luontokohteiden näkyvyyttä ja houkuttelevuutta eri kävijäryhmille panostamalla viestintään ja tiedonvälitykseen.
 4. **Koulutus ja osaamisen kehittäminen:** LAB-ammattikorkeakoulu ja Kanta-Hämeessä toimivat oppilaitokset kuten HAMK ja Hami ovat mukana luontomatkailuhankkeissa ja kouluttavat opiskelijoita liiketoimintaan ja vastuulliseen luontomatkailuosaamiseen.
 5. **Yhteistyö ja verkostoituminen:** Painotetaan yhteistyötä yritysten kanssa ja viestitään alueen luontokohteiden liiketoimintapotentiaalista
 6. **Rahoitus:** Pitkän tähtäimen suunnitelmat ja rahoitushankkeiden kehittäminen, joilla edistetään alueen luontomatkailua.

Kehittämistarpeet luontokohteissa

- Vastaajia pyydettiin valitsemaan vaihtoehdoista heidän mielestään kolme tärkeintä luontokohteisiin liittyvää kehittämistarvetta.
- Yleisesti vastauksissa korostuu, että alueella ei ole vain yhtä tai kahta kehittämiskohdetta, vaan useampi vaihtoehto sai kannatusta.

Tunnistettuja kehittämistarpeita Kanta- ja Päijät-Hämeen luontokohteisiin liittyen

Kanta- ja Päijät-Häme luontomatkailun valtakunnalliseksi kärkikohteeksi

- **Saavutettavuus:** Konkreettisia toimia julkisen liikenteen ja muiden vaihtoehtoisten kulkuyhteyksien kehittämiseksi, jotta matkailijoille ja retkeilijöille olisi helppo ja houkutteleva tapa päästä alueen luontokohteisiin. Esimerkiksi kimpakyytipalveluiden tarjoaminen tai latauspisteiden lisääminen sähköautoille.
- **Viestintä ja markkinointi:** Selkeä ja monikielinen tiedotus eri kanavissa. Verkkolöydettävyyden parantaminen on keskeinen osa viestinnän ja markkinoinnin strategiaa. Alueen luontokohteiden, reittien ja palveluiden tulisi olla helposti löydettävissä ja saatavilla verkossa.
- **Kohteen palvelutarjonta:** Kohdennetut palvelut, jotka on suunniteltu vastaamaan erilaisten kävijäryhmien tarpeisiin, ovat yksi keskeinen keino varmistaa positiivinen matkailukokemus. Vahva palveluverkosto on olennainen osa alueen luontomatkailua. Yhteistyö yrittäjien, organisaatioiden ja viranomaisten välillä edistää palveluiden saatavuutta ja laadukkuutta.

Kanta-Hämeen kuvapankki

- **Monipuolinen ja kattava reitistö:** Laaja-alainen panostus reittien suunnitteluun, ylläpitoon ja markkinointiin luo perustan alueen houkuttelevuudelle matkailijoiden silmissä. Alueella on potentiaalia kehittää reittejä eri kohderyhmille alueen moninaisuuden vuoksi. Lisäämällä rengasreittejä mahdollisesti jopa yli kuntarajojen, saataisiin reitteihin monipuolisuutta ja matkailijallekin helposti lähestyttäviä reittejä. Reittien varrelle voisi kokeilla digitaalisia opastetauluja, jotka tarjoaisivat lisätietoa luontokohteista, niiden historiasta ja ekosysteemistä. Monipuoliset reitit sellaisenaan eivät riitä vaan reittejä suunniteltaessa ja markkinoidessa tulee huomioida, että reittikuvaukset ovat selkeät ja asianmukaiset sekä lähtöpisteet on merkitty selkeästi.
- **Vastuullisten valintojen korostaminen:** Vastauksissa korostuu vahvasti tarve kiinnittää erityistä huomiota kohteiden kestäväan käyttöön luontokohteissa. Erityisesti suosituimpien luontokohteiden kestävä käyttö nousee esiin merkittävänä haasteena. Luontokohteiden kestävä käyttö voidaan edesauttaa opastamalla matkailijoita tekemään kestävämpiä valintoja ja omaksumaan vastuullinen retkietiketti. Alueella toimivia yrittäjiä kannustetaan myös toimimaan vastuullisesti omassa liiketoiminnassaan ja ottamaan huomioon kestäväan käytön periaatteet.

Luonnon hyvinvointi- ja terveysvaikutuksien lisääminen uusille kohderyhmille

- Monet toimenpiteet, jotka tähtäävät Kanta- ja Päijät-Hämeen nousuun kestävän luontomatkailun valtakunnalliseksi kärkikohteeksi, ovat suunniteltuja lisäämään myös luonnon tarjoamaa hyvinvointia ja terveyshyötyjä.
- Kiinnittämällä huomiota luontoon perustuviin hyvinvointi- ja terveysvaikutuksiin, huomattiin, että helppo pääsy luontokohteisiin, vaikutuksellinen viestintä ja monipuoliset hyvinvointipalvelut ovat keskeisiä tekijöitä alueen kestävän luontomatkailun kehittämisessä.
- Luontokohteiden saavutettavuus nousi edelleen yhtenä tärkeimpänä tekijänä puhuttaessa hyvinvointi- ja terveysvaikutuksista. Yksi kyselyn vastaajistakin totesi, että pelkästään luontoon meneminen on hyvinvointiteko itsessään.
- Hyvinvointia tukevat palvelut kohteessa. Esimerkiksi työhyvinvointipäivät luonnossa tai uudenlaiset kurssit ja palvelut yhteistyössä esimerkiksi lääkäreiden tai liikuntaneuvojien kanssa.
- Viestinnässä tulisi korostaa luonnon puhtautta ja turvallisuutta, sekä kohteiden kestävästä käytöstä. Alueita voisi markkinoida erilaisilla hyvinvointikampanjoilla ja lähtemällä mukaan valtakunnallisiin trendikkäisiin kampanjoihin.

Kanta-Hämeen kuvapankki

Keitä verkostoon pitäisi kuulua?

- Verkostoon tulisi kuulua monipuolinen joukko erilaisia tahoja ja toimijoita, jotka voivat yhdessä edistää kestävän luontomatkailun tavoitteita Kanta- ja Päijät-Hämeessä.
 - Tutkimus, kehittäminen ja oppilaitokset
 - Matkailun alueorganisaatiot
 - Kunnat ja maakuntaliitot ja muut julkiset toimijat
 - Erilaiset järjestöt ja yhdistykset
 - Asukkaat ja käyttäjät
 - Muut halukkaat

Yhteenvedo

- Yhteenvedona kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että Kanta- ja Päijät-Hämeen luontomatkailun ja virkistysverkoston merkitys kehitykselle on korostunut. Alueelle nähdään valtava potentiaali luontomatkailulle ja virkistyskäytölle, mutta erityisesti viestinnässä, sidosryhmäyhteistyössä ja saavutettavuudessa havaitaan parantamisen tarvetta. Verkoston rooli nähdään ratkaisuna näiden näkökohtien kehittämiseen.
- Kanta- ja Päijät-Hämeen luontokohteisiin tunnistettiin uusia potentiaalisia kävijäkohderyhmiä, jotka voisivat innostaa verkostoa käynnistämään yhteisiä kehityshankkeita.
- Kun näkökulmana luontomatkailulle laitettiin hyvinvoinnin ja terveyshyötyjen lisääminen uusille kohderyhmille, teemoina nousivat esille taas alueen helppo saavutettavuus, viestintä ja hyvinvointiin liittyvät palvelut itse kohteessa.